

ოქის ღლიური.

ალმოსავლეთის ასპარაზი. ნეელის მიდამოებში რუსის მხვერავებმა მარჯვედ იმოქმედეს. რუსებს მოუტყვეს ერთი პოლკის უფროსი, პოლკოვნიკი ივანოვი. კორიტიცესა და ბელმოვეცთან მდგარი ბრძოლები გრძელდება. მოწინააღმდეგეს აქ მკაცრი და დაუზოგველი კონტრ იერიშები მოაქვს და უმწვერვალესათ მკაცრი საარტილერიო ბრძოლა გააჩინა. დორნა ვატრასთან ავსტრიელთა იერიშები მოგერებულ იქნენ.

კავკასიის ასპარაზი. ზღვის პირას რუსის არტილერიამ ფორტ-ვოლუს მარჯვედ დაუშინა. ზოხატისა და მამახათუნის შუა უბანებმა ქურდთა მრავალ რიცხოვანი ბროი გაჰფანტეს, და დიდად დაზარალეს.

დასავლეთის ასპარაზი. ანკრის სამხრეთით გერმანიელთა არტილერიამ მძლავრად მოქმედებდა. შვაბენი რედუტთან საარტილერიო მომხადების შემდეგ მდუღარე სითხისა და ხელის ყუმბარების შემწეობით გერმანელებმა იერიში მოიტანეს. იბრთან, სენტლუსთან და პლემბოტირტთან ინგლისელები რამდენჯერმე თავს დაესხნენ გერმანელებს და ზიანი მიყენეს. ინგლისელმა მფრინავებმა გერმანიის მიწა წყალზე ყუმბარები ჩამოყარეს.

იტალიის ასპარაზი. არსებითი ცვლილება არ მომხდარა.

ჩრდილოეთის ასპარაზი. ჩრდილოეთით გრაჟიცთან რუმინელებმა ავსტრიელთა იერიში მოიგერიეს. მაგრუხის ღელეში რუმინელმა ცხენოსნებმა იერიშები მოიგერიეს. ქიუვალთან რუმინელებმა უკან დაიხიეს. კაიმეშისთან საარტილერიო ბრძოლა სწარმოებდა. მდ. დუნაის ხაზზე საარტილერიო ბრძოლა გრძელდება. დობრუჯაში ზარბაზნებისა და თოფის სროლა გრძელდება.

ბალკანეთის ასპარაზი. სტრუმის ბრძოლის პირზე ინგლისელთა არტილერია ნაყოფიერად მოქმედებდა. დანარჩენ ასპარაზებზე საარტილერიო ბრძოლებია.

სამხედრო მიმოხილვა

თუმცა ბრძოლები როგორც ყველგან ისე რუმინის ასპარაზზე დაწვრილდა და ზოგან მხოლოდ საარტილერიო ბრძოლები სწარმოებდა, მაგრამ მაინც ყურადღების საგანს კვლავ საერთო ბალკანეთი და კერძოდ რუმინია შეადგეს. გუშინდელ დღეების მიხედვით ტრანსილვანიაში გერმანელ-ავსტრიელები ძლიერ იერიშებს აწარმოებდნენ; ხსენებული იერიშები რუმინელებს მოუგერებიათ, ხოლო ერთ ალავას, სახელდობრ ქიუვალთან ვერ გაუძლიათ იერიშებისათვის და უკან დაუხივიათ.

ყოველ ექვს გარეშა, რომ აქ გერმანელები ჯერ-ჯერობით დიდ წინსვლას არ დაიწყებენ და ამ ბრძოლებს მხოლოდ მოსამზადებელი ხასიათი აქვს.

საერთოდ მათი შეტევა ჯერ-ჯერობით მოუხერხებელია, ვინაიდან, როგორც ეს წინადაც აღვნიშნეთ, რუსების გალიციაში შეტევა დიდ საფრთხეს წარმოადგენს გერმანელების წინსვლისათვის, თუ იგი დაიწყეს.

გერმანელებს ტრანსილვანიის ჯარის

უზრუნველსაყოფად დორნავატრასთან აუმოქმედებია ჯარი. გუშინდელი დღეებში გვაუწყებს, რუსებმა დორნავატრასთან ავსტრიელების იერიშები მოიგერიეს. ამავე დღოს დორნავატრასთან ავსტრიელების წინააღმდეგობის გასაქარწყლებლად გალიციაში შეტევის განაგრძობენ. ხოლო გალიციის ჩრდილოეთ ნაწილში და ვოლინში გერმანელებს მკვიდრად აქვთ მოკიდებული ფეხი და დროდადრო უტყვენ ხოლმე კიდევაც.

ამაირად აღმოსავლეთ ასპარაზის სამხრეთ ნაწილში ერთგვარი მდგომარეობა დამყარდა, რომელსაც მხოლოდ ამ უბანგადასაღწეად ასპარაზებზე შეიძლება ჰქონდეს ადგილი და რომელსაც შეიძლება ვუწოდოთ „სტრატეგიული ხუხულა“.

აქ ორივე მოწინააღმდეგე მეორის ჯარის წვერის შემოვლას ლაპობს, რთა თავის ჯარს მოქმედება გაუადვილოს გზა გაუხსნას და უზრუნველ ჰყოს შემოვლისაგან.

ადვილი შესაძლებელია ამ მდგომარეობაში დიდ ხანს გასტანოს და დიდი ბრძოლები კარგა ხნით დააგვიანოს.

დიდ დაკვირვებას, მდგომარეობის წინასწარ აწონ დაწონას და მოსაზრებას

„დედა ენა“ „გუნების პარის“ აკრულობა და „განათლებლის“ ია ნარიძე.

(იხილეთ „სამშობლო“-ს №452).

რადენი ნათარგმნია ხსენებულ სახელმძღვანელოებში, ამის ჩამოთვლას სხვა დროისათვის გადავდებთ, და ახლა კი შევნიშნავთ, რომ „დედა ენის“ იმ ნაწილში, სადაც საყმაწვილო გონებისა და ზნეობის საფარჯიშო მოთხრობი და ლექსები მოთავსებული—72 სტატია რუსულიდან არის გადმოღებული, ე. ი. მეხუთედი კი არა—ნახევარზე მეტი, და გვიკვირს, თუ ია ნარიძემ ვერ შეამჩნია ნათარგმნის რაოდენობა, ლ. ბოცვაძის როგორ დაემართა ასეთი შამათი; იგი ხომ სამეცნიერო ჟურნალის რედაქტორია და რუსულ საპედაგოგო ლიტერატურას კარგათ უნდა იცნობდეს და ასეთი რამეების უცოდინარობა ცოცხათ ჩათვლება.

გოგებაშიღმა თუ ამ „ჩვენი კულტურის დაუშორებელ წყაროში“ აძლენი ნათარგმნი შეიტანა, ჩვენ რატომ გვიკრძალავს ბ-ნი ია ნარიძე ერთი ორად ნაკლები ნათარგმნის მოთავსებას ჩვენს სახელმძღვანელოში!

რით ამტკიცებს ბ-ნი ია ნარიძე, რომ მართლაც გოგებაშიღს შეეძლო უცხო მასალის არჩევა და თარგმნა, და სხვას არა?

ამის პასუხი ასე ვახოვალისწინებია ბ-ნი ნარიძეს: გოგებაშიღი, ამბობს იგი, აიღებდა უცხო მასალას, დაჯდებოდა, დაშლიდა, შამოაცილიდა ყოველივეს, რასაც უცხოობის ნიშანი ჰქონდა, დასტოვებდა მხოლოდ ჩონჩხს და მერმე შეუდგებოდა შემოქმედებას ისე, როგორც შექსპირი და სხვა გენიოსები; ამ ჩონჩხს შემოსავდა ქართული სისლ-ხორციით დასამოსელით, ერთი სიტყვით, განაცოცხლებდა, ისე რომ ია ნარიძე კით-

ხულობს ამ მოთხრობებს, თურმე უცხოობისას ვერასა ყნოსავს; უცხოობა ხომ აღარ ეტყობა და აღარ, მაგრამ ეგ კიდევ არაფერი: ყოველივე ნათარგმნი ხსენებულ ავტორისა ანდაზებათ გადაქცეულან ჩვენს ხალხში.

და ამის მავალითად მოჰყავს გ-ის გადმოთარგმნილი „დედა ენაში“ მოთავსებული—*На ворѣ шапка горитъ*—ქურდს ქუდი ეწვის. ახლა ვნახოთ, როგორ გაუნაკონიარებია ეს ტოლსტოის მოთხრობა ბ. გოგებაშიღის.

ამჟერად დანახავთ, რომ მოთხრობის სათაური პირდაპირ არის გადმოღებული და შემოქმედების ნასახი აქ არა სჩანს; ასეთი ანდაზას, მთელი საქართველო რომ დაიარო, ვერსად ვერ გაიგონებ და ამის მსგავსი კი თვით ია ნარიძეს მოყავს მისს შესანიშნავს „ზრში“: დედა ენაზე აღწილი შთამომავლობა თუ ანდაზათ ხმარობს, ეგ აბა რა დიდი ღირსებაა: ახალ გაზლობას რასაც ასწავლი, იმას გაიძეო რებს.

მაშ აქ შემოქმედების ღირსებას დანახვა ყდ შეუძლებელია. დარჩა მხოლოდ ერთი რამ მიმატებული, რომელიც სწორეთ შემოქმედების ნაყოფად უნდა ვიანგარიშოდ, რადგან ორგინალში იგი არ მოიპოება: ეგ ისაა, რომ უბრალო, მაგრამ მიმხდური გლეხის მაგივრად ავტორს „მამასახლისი“ ჩაუყენებია საბჭოში:

ბარაქელო თქვენ, ბ-ნი ია ნარიძე და თქვენც „განათლებლის“ რედაქტორო, ნათარგმნების განაცოცხლებას ამისთანა შემეცნებისა და სიტყვების ხმარებაში თუ ხედავთ!!

ნეტა თუ რაცა ტოლსტოი ამ მოთხრობასა სწერდა, რუსეთში „სტარშინობა“ და იასაულობა არ იყო? გვიკვირს, რატომ უღალატა ამ შესანიშნავმა ფილოსოფოსს-პედაგოგმა თვის მრავალ მილიონიან ერს და ამ სტატიაში „სტარშინა“

თხოულობს ეხლანდელი ომის თვითუფლი ნაკეთი, კერძო ოპერაცია და განსაკუთრებით საქირაო ყველა ეს ორივე მხრისათვის ბალკანეთში სადაც დაისვა ამ ეპოქად ორივე ცენტრალურ და მოკავშირე სახელმწიფოებისათვის ფრიად სერიოზული საკითხი—ბალკანეთის ბედის გადაწყვეტი.

ბალკანეთში მოსალოდნელ ბრძოლებს იღვა იგეგმა, რაც თავის დროზედ დარდნელის ოპერაციას ჰქონდა: ოსმალოეთის გერმანიისაგან გათიშვა.

მაგრამ ამ ორ ოპერაციის შორის განსხვავება იმაში მდგომარეობს, რომ ბალკანეთში ეხლა უფრო მეტი დაკვირვება საჭირო.

თუ დარდნელის სტრატეგიული საკითხი ადგილ მდებარეობის თავისებურებამ ძალების ძლიერებამ და თვევანწირულე-

ბამ გადაწყვიტა, ბალკანეთში ეს საკმაო რისი არ იქნება. აქ სამხედრო ოპერაციებს ფართე სარბიელი ეხსენებათ; საკმარისია რომელიმე მხარეს ერთი მოუფიქრებელი ნაბიჯი, ფეხის ერთი წაბოძიკება მოუვიდეს, რომ მთლად წაუხდეს მის საქმე, წაეგოს ბრძოლა.

ხოლო რა მნიშვნელობა ექნება დამარცხებას ომის ამისთანა მნიშვნელოვან ხანაში ბალკანეთზე ეს ყველისათვის ცხადია.

ამაირად ორივე მხარე უცდის, უწყობს როგორც წავა ჯარის დარახმებისა და მის სტრატეგიულ მდგომარეობის გაუმჯობესების საქმე, რათა შეუდგეს გადაწყვეტ ბრძოლის წარმოებას.

შეკრული.

ახალი ამბავი.

◆ როგორც ვნებია, ამ დღეებში ქუთაისს ესტუმრება სახელმწიფო საბჭოს წევრი გრაფი კოკოვცვი.

◆ მექუდე ქალების გაფიცვა ჯერაც არ შეწყვეტილა გუშინ, 5 ოქტომბერს ხაზინებმა, მათი მოთხოვნების დაკმაყოფილების მაგივრათ პირ აქით წამოუყენეს კონტრ—მოთხოვნები, ეს არა თუ აკმაყოფილებს მუშების სამართლიან მოთხოვნებს, არამედ არსებულსაც აუარესებს. ჯერ—ჯერობით მუშები მტკიცეთ იცავენ თავიანთ მოთხოვნებს.

◆ ამიერ კავკასიის რკინის გზის მმართველის ნებართვით შესაძლებელია სამხედრო საბარგო მატარებლებზე ჩამოხმულ იქნას ბენზინიანი ქვაბები, მაგრამ არა უმეტეს 3 ვაგონისა.

◆ რადგანაც ამ ბოლო დროს ერთობ გახშირდა ყალბა ქაღალდის ფულების რიცხვი, ამის გამო მმართველი აკაცისის რკინის გზისა, ატყობინებს ყველა სადაგურის უფროსთ, რომ მათ მიუკითხონ ყურადღება ამ გარემოებას და ისეთ პირებს, რომელთაც ყალბი ფული აღმოაჩნდება საქაროდ ჩამოართვან, თვით დააპატიმრონ და პასუხის გებაში მისცენ.

◆ სოფელ გუშინდელ ცნობით ქალაქის გადამღებ სენიანთა ბარაკში ხოლერიანი იყვენ 4, მათ რიცხვს მიემატა ხოლერის ნიშნებით ერთი მ. გაბუნიანი არქელის გორიდან. მოკვდა ხოლერიანი ციკია ვაშაძე.

◆ ქუთაისის გუბერნატორის კანცელარიის სეკრეტარი კ. მინაძე, დაინიშნა

ქალაქ ფოთის სანავთსადგურო უბნის მოქალაქედ.

◆ სეფასელ შემოქმედის განთავსეფება. შინაგან საქმეთა მინისტრის განმარტებით, ხელახალ შემოწმებისაგან განთავსეფებული არიან ომის ველიდან დაბრუნებული ის ჯარის კაცები, რომლებიც 25 ივლისის, 1912 წლის კანონის ძალით წარდგინილი არიან 1-ლ და 2-რე ხარისხის „ჰენსიაზე“ ე. ი. ისეთები, რომელთაც დაკარგული აქვთ შრომის უნარი, სხეულის რომელიმე ნაწილი და სხვა.

◆ სურსათ სანოვანის მომწესრიგებელ კომისიის უკანასკნელ სხდომაზე სხვათა შორის გადაწყდა გარვანქა ქონი გაიყვალდეს 50 კ—დან 60კ—დ. სხვა და სხვა ადგილებიდან შემოტანილ საპონს მოემატა გირვანქაზე 5 კაბ. პური აგრეთვე უნდა გაიყვიდოს 28 კაბ. ოყა (8 გირ.) მე 2-რე ხარისხის. 24 კაბ. მეშ მე ხარისხის. თორის პურის მოემტა გირვანქას 1 კაბ.

◆ ს. აშაღბაშა, ბოროტ გამზრა ხელებმა გასტყვეს კოპოვრატული სავაქრო. წაიღეს ფულათ სამას მანეთამდე, საქონელი რამდენისა წაღებული ჯერ არ იცინა მიღებულია ზომები მათ აღმოსაწინათ.

◆ ცხოვრების გაძვირების გამო ქალაქ ბაქოს ტრამვის მოსამსახურეები მოითხოვენ ჯამაგირების მომატებას.

◆ ქარ. შ. წ. კითხვის გმრცელებელ საზოგადოების ქაროველ მოღვაწეთა პანთენის ასაგებ ფონდის გასაძლიერებლად დღემდე სულ მიუღია მ, 056 მან. და 82 კაბ.

მაინც, რომ ტრამბობით არ ჩამოგვართვას ბ-ნი ნარიძემ, კიდევ აღვნიშნავთ ორივეს საშავალითა ნიშუშს.

ავილოთ „დედა ენის“ მოთხრობა: „მე-ნავენი“ ეს სტატია ჯერ რუსულიდან გადმოთარგმნა და შემომხსენებელი შემოქმედების მიხედვით შივ „ოჯახქორებო“ ჩაუმტა, რაც სრულად შეუფერებელია სააღმწფელო სიტყვიერებისთვის, მაგრამ უთუოდ, როგორც ია ნარიძე ფიქრობს ასეთი სიტყვიერება „დედა ენის“ ავტორის სტრატეგიული უნდა ვუანგარიშოთ.

მერე ეგვევ სტატია თვის რუსულ სახელმძღვანელოში შეიტანა და აი, როგორ უცუოია ნირი: ქართულში უწერია—*„ნაპირიდან დაუბახეს“* მენავეებს: „თქვენ ოჯახქორებო, ღმერთს რა მგდრებთა, ნაჩებუც მოუსვიოთ“, რუსულში კი ასეთი ცვლილება შეიტანა: *„ნაპირიდან დაუბახეს“* მაგიერ, *старший рыбак* *закричал*. სად იყო ეს *Старший рыбак*: თუ ნავზე იჯდა ხომ იმასაც დაუბახებია სატე, როცა ამბობს: *„рыбаки весла броили“* და მაშინ რაღა პირთ უსაყვედურებდა თვის ამბანაგებს იმასვე, რაც ერთი თვალის დაბახებების წინ თვითვე ჩილინა?

ერთი კიდევ დეტს აღარ ამოვიწერთ შემოქმედების შესახებ. *„Русское слово“* ში აქვს, სხვათაშორის, შეტანილი სტატია *„Два плуга“*. რუსულ სახელმძღვანელოში უსაქმო და მუშაობაში მყოფი სახსრების დასახასიათებლათ ასეთი შიდადგებაა: *„მუშაობაში მყოფი ПЛУГЪ блестѣлъ, какъ серебро, ხოლო ეს უსაქმოდ კუთხეში მდებარე ПОТЕМНѢЛЪ И ПОКРИЛСЯ ржавчиною“* ეს წინადადება იმის მიხედვით გადეთარგმნა, და თავისებურ შემოქმედების არ გაპყოლოდა ავტორი, ასე გამოვიდოდა: პირველი ვერცხლით ბრწყინავდა, მეორე გაშავებულიყო: თანე მოკიდებოდა. გოგებაშიღს რუსულში ტექსტი დიკოდა კიდევაც კარგად გამოდის, ქართულში შემოქმედება შეიტანა და ასე წახდინა: პირველი ლაპლაპა იყო, და მეორე თანე შეეკამო. ამ ორი სიტყვის დაპირდაპირება, უნდა გატყდეს, ბატონო ნარიძე, რაც უნდა პატივისცემა

◆ გაიხსნა პირველ დასკვნითი კასოლესი სასწავლებელი: სულხან-სოფელ ბაღდათში და დაბა ხობში.

◆ ქუთაისის გუბერნატორის დასკვნის მიხედვით, რომელშიც საჭირო საქმეების განხორციელება შეეხება.

◆ მთავარი შტაბის განკარგულებით უმაღლეს პირველ დაწყებითი სკოლების ინსპექტორად დაინიშნებინა შხოლოდ ნახედრო სამსახურში გასაწვევი პირები.

◆ ქუთაისში ჩამოვიდა თფილისის სამოსამართლო პალატის სესია და შეუდგა საქმეების გარჩევას.

◆ სამხედრო სამსახურში გასაწვევი პირების შეღავათის მიმეკუმი კომიტეტი აცხადებს ბანკების მმართველთა საყურადღებოთ, რომ შედავათი მიეცემა ბანკის მხოლოდ იმ მოსამსახურეს, რომელიც ითვლება საბანკო საქმეების სპეციალისტათ და რომელია მოწინაე უტეპ ძნელია შეუამდგომლობა ამის შესახებ თავის დროზე თვით ბანკებმა უნდა აღძრან.

◆ ვაქრობა მრეწველობის სამინისტროს აზრით აქვს გაადიდოს ბაშის ფასი. რადგანაც თურქესტანის საგენერალ-გუბერნატოროში ბაშის მოსაყვანი ადგილების დამუშავება საგრძობლათ შემოკლებულია. სამინისტროს აზრით აქვს მოუმატოს ბაშის არსებულ ფასს 25 პროც.

თბილისი

— თბილისის გენერალ გუბერნატორი ყოველ დღე გახ. „ტოფ. ლისტოკის“ ორ ცალს ქალაქის გამგეობას უგზავნის, რათა გასაქირავებლად გახეთში გამოცხადებული ბინები განსაკუთრებულ საბინის საკითხო კამისიებს გააწინაგვიროს და ზონირე ფასებში გააქირავებინოს პატრონებს.

ქართულ კაპიტალის ისტორიიდან.

(გაგრძ. ის. საშ. № 30).

მართალია, ბატონ ყმურ საქართველოში არ არსებობდა ისეთი საშარალი, რომელსაც ერთნაირი ბრძანებლობის ხასიათი ჰქონოდა საქართველოს თითოეულ შემადგენელ ნაწილებზე. მაგალითად გ. ბრწყინვალემ თვისი „განაჩინი“ საკუთრად მითოლთათვის დასწერა და ბეჭა-ლაბულამ კიდევ სამცხე-საათაბაგოსათვის, მაგრამ ამ გარემოებას მხოლოდ ერთს პოლიტიკურ ცხოვრებაში შეეძლო დისონანსის შეტანა, რაც სამთავროთა სეპარატიული მიდრეკილებაში გამოიხატა. რაც შეეხება ეკონომიურ ცხოვრებას, აქ ქართულ სამართლის უაღველიანი განკარგულება პროვინციული ხასიათს კარგავდა და თითოეული ცვლილება მთელს სა-

გქონდეს ავტორისა, ან ნივთიერი ანგარიშებით იყო შეპყრობილი, დიდა, უნდა გეტყდეს, რომ პარტა მოწაფისათვის იგი გაუგებარია და მათი ახსნისა და გარკვევისათვის მასწავლებელმა დრო რატომ უნდა დაჰკარგოს, როცა პირდაპირი ნათარგმნი აუხსენლადაც მისახედრი იქნებოდა მოზარდისათვის.

აი, ამისთანებს ეძახის „განათლება“ გოგებაშიღის შემოქმედებას „დედა-ენა“ „ბუნების კარის“ ნათარგმნი.

მატ. ნარიძეს ვაუწყებია, როგორი პსიქოლოგიური პროცესი ხდება ხოლმე ავტორის სულსა და გულში, როცა შემოქმედი პოეტი, ბელეტრისტი, დრამატურგი და სხვანი ქმნიან ნაწარმოებს და ამ სავნის შესახებ თეორიული მსჯელობა თავის ვითომ და საკრიტიკო წერილში უხვად გაუხდევია და ნეტა რისთვის შეუწყებია თავი? ვის ესაპირებოდა ის თეორია?

მაგრამ ეს უთუოდ იმიტომ, რომ თავისი გულუბრყვილო მკითხველისათვის დაწინაბებია, რომ თითქო, როცა გოგებაშიღი უცხო მასალას ანაცოცხლებდა, ხე—შთავანების ძალით შექმნიდა ქართველთა პსიქოლოგიის კომპლექტს და უცხო მასალას ამ კომპლექტზე მოსჭრიდა მოქარგვდა, გააწინაურებდა, გააქართულებდა. ხომ დაინახეთ ზემო მოყვანილი ნიმუშებისაგან, ავტორის ასეთი ქმნილებით ნამუშევარი.

ეკ, ბატონო ნარიძე, რა ტყველა და თავის შესარცხვენად გიწურავს ოფლი და მოგიცლია ასეთი თეორიების მოთხრობისათვის.

თუ ეს არ ემარა ნაკები შემოქმედების შესახებ, ახლა ძველ ამბავს მოგახსენებ, როცა გოგებაშიღმა პირველად „დედა-ენა“ შეადგინა, დიმიტრი ყიფიანს მიუტანა გადასაკითხავად და თავისი აზრის გამოსათქმელად. დიმიტრიმ ასე უთხრა: ბევრი გიშრომია, ბატონო იაკობ, ბევრი

სიყვარულის მოციქულს.

პ. ა. — ძის ხსოვნას.

ქართველთა თანაბრად ვრცელდებოდა. ეს სხვათა შორის იქიდანაც სჩანს, რომ გ. ბრწყინვალემ თითქმის პარტი მთიულეთის დასავლეთი დასავლეთისა და სარგბლის წარმოება, და ამავე დროს დასავლეთსა თუ აღმოსავლეთის ქართველ ვაჭრებს შემოაქვთ ის ხმარებაში.

ქართველი კაპიტალის ზრდისათვის და კერძოდ ქართველ ვაჭართათვის უშუალოდ სი მნიშვნელობა ჰქონდა გ. ბრწყინვალის „განაჩენს“.

ქართველ ვაჭართა ისეთი შორეულ ქვეყნებში უხიბებლად მიმოსვლა, როგორცაა სპარსეთი, ოსმალეთი და ინდოეთი. სამომავლო გზები კი მეკობრეებით იყო სასვე. თამასუქის შემოდგომის შემდეგ ვაჭრებს შეეძლოთ ერთმორგესთან წყაროლობითი სიმტკიცე ჰქონდათ, პირდაპირი ფულის ნაცვლად და ამით ისინი ხიფათს შორდებოდნენ ამ წმიდა პრაქტიკულ მოსაზრების შემდეგ სინამდვილეში მისინა აზრი ეკარგება „განაჩენის“ იმ მუხლს სადაც ნათქვამია „რა გინ რა ხანი გასულიყო“ ათ შაურზე ორ შაურზე მეტს ნუ მისცემო. შემდეგში ბეჭე და აღაბულაამა 20⁰ პროცენტი დააქონეს თავიანთ სამართალში.“

კანონ-მდებლობისგან ეკონომიური ცხოვრების მოგვარებაში თავისი ნაყოფი გამოიღო საღი პრაქტიკიზმი და ნივთიერი მომჭირნობის უნარი არ ღალატობდა ქართველებს. სახელმწიფოებრივი სიბრძნე კვალდაკვალ მისდევდა დროთა მსვლელობას. მაგრამ ჩვენი ისტორიის დღემდის თანამგზავრი ომიანობა ხშირად არუყვდა. ეროვნულ ნებისყოფას. ქართველი ვაჭარი იძულებული იყო თავის დაზავსთან ერთად თავდასაცავი ფარხმლიც ჰქონდა. ომიანობა ძირიან ფესვიანად სპობდა ჩვენს ნივთიერ კულტურას.

მხოლოდ XVII საუკუნის ქართულ ეკონომიური პოლიტიკა იპყრობს განსაკუთრებულ ყურადღებას. ამ დროის ქართველი დარბისელები ფიზიკურად შეგნდნენ მოვლენათა ახალ ფორმაციის ნივთიერ სარბილზე. ვაჭრობა თანდათან გაძლიერდა ოჯახური მეურნეობა მხოლოდ მივარდნილ პროვინციებში თუ მოიხსნებოდა; თორემ სხვაგან ასპარეზი უკვე განსწავლულად შრამის ზრისგანაც იყო აგებული. ნედლი მასალის გადაღმუშავებამ ზოგადი ხასიათი მიიღო. დაიბადა მოძრაი კაპიტალი, რომელმაც მიზნად ფართე წარმოება დაიხსია.

1780 წ. ეკატერინოპოლში ქართველ ვაჭართათვის იხსნება ბაზრობა. აქ წელიწადში ორჯერ იყრიან თავს ყველ ქვეყნის ვაჭრები და მათ შორის ქართველებიც გამოდიან გავარჯიშებული ვაჭრული იხ. ნ. ურბენილი. ათაბაგი ბეჭე და აღაბულა და მათი სამართალი. გვ. 200.

მასალაც შეგიტანია შიგ, მაგრამ სახელმძღვანელო ქართული ი სტილი ღმერთმა შეინახოს. *) დიმიტრი ბეგვი ასწორა, ასწორა, მაგრამ, მთლად ვარაქმნა ძნელი იყო და ახლა თუ არ დავგზავროს, ბ-ნი ია ნარიძე, აიღე პირველი გამოცემა, შეადარე ახლანდელს, და მაშინ დაინახავ ავტორის პირველ შემოქმედებითი ღირებულობას: აბა, რომელი გამოცემა ყოფილა ისეთი, რომ პირველს მგვიანდელს! და უკანასკნელი გამოცემა ხომ სხვა და სხვა ხელითაა შეზავებული. შემოქმედებულს რომ ათასი ხელი წაწერეს დაუწყებს, ის შემოქმედება აღარ გახლავს, ბ-ნი ია ნარიძე.

წინათ ნახევარი საუკუნის განმავლობაში თვით ავტორი მუშაობდა შესწორებისა და შეკეთებისათვის, ახლა კი შემდეგი ნახევარი საუკუნე ბ. ბ. ლ. ბოცვაძემ და თ. ა. ნარიძემ უნდა აწარმოვოს პირველი ქართველი პედაგოგის ნახალმანვეი. აბა სხვათაგან როგორ შეიძლება? ქ. წ. ა. საზოგადოებას ხომ შემოსავალი დააკლდება და ლ. ბოცვაძეს პო გონო რარი, თუ მუდმივი საბატარძლო სხვა ნაწერები, ფერ-უზარულით მიიქც არ გამოაწყო ამ უებარმა გამდღვამა! და „დედა-ენას“ რომ ასეთი ნათხოვარით „გამოაქმნა“ ხომ ლე, დასამტკიცებელი მოგვსენებათ: ჩვენი „გუთანი“ გამოვიდა თუ არა, „დედა-ენაში“ თავი ამოყო ისეთმა სტატიებმა, რომელიც ჩვენ სახელმძღვანელოს აქვს შეტანილი, მაგალითად, დედობრივი სიყვარულის ძალა“ „კავკასიისა: დედა არწივი, რომელიც მოუწაილავს“: „სიკეთე სიკეთისათვის“ „სესხება ეინ და-უწყუნებს, მაგრამ შემოქმედებისა და ორი-გინალობისათვის რატომ უნდა წაახლი-გონა პედაგოგმა ნათარგმნი იქნება იგი თუ ორიგინალი? რა კი იღვი ისეხს, ვისესხები მასთანავე გარეგან ფორმასაც და ასეთი

I
ოდეს დაეწვივებ დასაძინებლად თვალზე საბან დაფარებულთ, დაიჩრდილება აწყყოს სახელი, წარსულისაქენ გაღიფრენს სული— წარმოამიდგება მე შენი სახე: შენთან სიკაცხლე, შენთან ნავარდი, წარმოამიდგება შენთან ალერსი და გულს მშორდება სევდა და დარდი. ჩემთან ხარ მაშინ ჩემო სულის დგამე და შეუბნები: „მომეცი ხელი, ვიაროთ ერთად განთიადისკენ და ერთად ვნახოთ საღამო ბნელი“

III
როს საღამოს ეამს, ეაშა ლოცვისას, ხატის წინ ვდგევიარ დაღაღაო ქნელი, ვსთამბ მიწის სევდას; წყევას და კრულვას, ზეცად მიფრინავ ზეცით აღესილი— ჩემსა თვალთა-წინ ხატისა ნაცვლად გადაშლილი მაქვს მე შენი სახე, და მეუბნები: „სულთა მძებნელო, რასაც დაეძებ ჰა, მოდი ნახე! სიძულვილის ხმით, წყევით და კრულვით, შეზარულია ქვეყნიერება— გული გაუღე ფართო სიყვარულს და მისში ჰპოვე ბედნიერება“.

ვერ დაიჯერებ შენი სიკაცხლე შევ-ბნელ სამარეს თუ აბარია... მაშ მოგონება რად ცოცხლობს ჩემში, და როს გიგონებ რად მიხარია?... მინამ ვგრძნობ ყოფნას მწველ სხივთა ქვეშე, და მინამ ქვეყნად დაემტარება, შავი სიცივე შავი სიკვდილის შენს ნახ სახეს ვერ მივკარება. მაგრამ ოდესაც— დღისით მოქანკულს, მეწვევა ღამის უსიზმრო ძილი, ჩემს სულთან ერთად შენც დაიძინებ— იგი იქნება შენი სიკვდილი.

16 სექტემბერი. ბრძოლის ვედა, ბუღაჯრეთის ფრანტი.

ლი ანგარიშით. იმართება დიპლომატიური ურთიერთობა ინგლისსა და საქართველოს შუა, რათა უკანასკნელის ექონომიური ინტერესთა უზრუნველყოფილი იქნეს ინდოეთში. ამ ყოველივე ამან ქართულ პოლიტიკას თავისებური მიმართულება მისცა. ს. ლეონიძე მოხსენებებს უკეთესს ერეკლე მეფეს „მოქალაქეთა“ შესახებ: „ხედავ მეფეო თუ რა მდგომარეობაშია დღეს თბილისის ხელოსანთა და მოქალაქეთა ვითარება... [საქიროა მეფეო, რომ მათ თქვენი მეფური გამგეობის ძალი მოფინოთ და უზრუნველ ჰყოთ ხელოსანთა და მოქალაქეთა საქმე. ხელისაგან და ვაჭართა უზრუნველყოფით და მათის აღორძინებით, აღორძინდება ბევრი რომ ქართველთა შორის, ერთი გაფხიზლდება, მდამიონი მდამიონი მიეჭვვიან დროის რიგინად მოხმარებას!] და სხვა.

*) მოგზაური. 1901 წ. № 2. 168 გვ.

ვინც ია ნარიძისა და „განათლების“ რედაქტორის ამბავი არ იცის, იფიქრებს, რომ ამათთანა რიხიანი პრეტენზიებით გამოსულს კრიტიკოსებს და გოგებაშვილის სახელმძღვანელოების გამდღვებს ქართული თვალსაზრისი მწერლების ნაწარმოებში მიანიჭ ექსტრემალური წაიხილავ; მაგრამ ამის შემდეგ ჩვენც ვრწმუნდებით და სხვებაც გაიგებენ, რომ ეს ღირსება არა გქონებიათ. და უნდა გვრცხვენოდეს, რომ ჩვენთვის მომზადებული ლა-ფი თქვენვე გესხმებათ თავზე; უნდა გრცხვენოდეთ, რომ მირონცხებული პოეტის ნაწარმოებში ასე გიჯიჯნით უღირსი ხელეობით.

„შთაბუქილების მთლიანობისთვის და შედარების გასაადვილებლათ“, როგორც თქვენ ბრძანებთ ბ-ნი ია ნარიძე, აქვე მოვიყვან თქვენზე სტატიიდან იმის ნიმუშებს, როგორც გითითხნით მთის არწივი პოეტის მხატვრული სურათები თქვენს ნაჯიჯნს ფრჩხილებში ჩვენს შენიშვნებს მივყავით.

„მინდვრად რომ ვერაფერი საქმელი იპოვნა მგელმა სოფელს მიატანა; მისე-ბურად, მგელურად კვარება ღაბეს“ ნარიძე ამ ფრაზას იწყუნებს, რადგან მთარგმნელის კალამს აჩემებს და ასეთ განცვიფრებას ათავსებს ფრჩხილებში: ნეტავი როგორია ეს „მისეზური მგლური მიკვრა ღაბესზე“ ენის მცოდნე და სალი გონების აღმამიანა ამს არ იკითხავდა, მაგრამ, რა კი ისეპიროვავ, მოვასწენებთ: ვაჟა რომ ცოცხალი იყოს, ყურს ავიწყვდა და მერე აგინსნიდათ. „იფარებს ხეს, ქვას, ყველაფერს რაც კი დაეფარება; მიიპარება ცხებისაკენ. მისი სუნი აიღეს ძაღლებმა და ასტებეს ვაი-ვაგლახი; შეიქნა გრადა“. ესეც ძლიერ უკვირს და ოხუნჯობის მოყვარე კრიტიკოსი კითხულობს ფრჩხილებში: „ნეტა რა დაინძრა?“ ამა-საც ვაჟა აგინსნიდათ, თუ გაიგებდით, რომ გრადა იხედავ შეიძლება, რომ სა-

სიყვარული არ დაინგრეს... გარბიან (ძაღლები) და გამოიბიან; ერთი ზეფით წაყ წაყვას“. ამ „წყავ წყავს“ კი ისე გაუმახვილებია ია ნარიძე, რომ ამის გამო აკაის ხუმრობაც ვერც მისვლდება მის საფრჩხილო ოხუნჯობას: (უთუოდ ძაღლი ხეზე ასულა და იქიდან ჩადის ამ გმირობას! ია ნ). ამისთვის ვაჟა-ფშაველას აღარ შევაწუხებთ და გკითხავთ: ვისზე-დაც იტყვიან „ზეფით“, უთუოდ ხეზე უნდა იყოს ასული?!.. მახლას*) „სიფაქს სიფაქსაის ფერი დაქადა“. ამ ფრაზას მთლად გაღურვია ია ნარიძე ფრჩხილებში ამას გვეუბნება: „სარკი იქნებოდა, ცოტა ეგ ფერი“ მთარგმნელსაც ვამბოვოთ თავის მოთხრობისათვის, მაგრამ ვერ მოუსწრია“ ჩვენი ლიტერატურის არა მცოდნე ია ნარიძეს მოვასწენებთ, რომ აქ ჩვენი ნათარგმნი ერთი სიტყვაც არ არის: ვაჟას ორიგინალია და მისს ფერად და უფერობაზე ლაპარაკი ისე არ შეშვენის ია ნარიძეს, როგორც მისს დამქმნ მზეანელს დამიძის ნაწარმოების დაწუნება.

„სახეგრეებს სინჯვა დაუწყეს და ამა-გრებენ, თოფებს ტარები უნახეს, ცხრა თუ ათი კაცი ტყვია-წამლისათვის დუქანში წავიდა“ ამ ამონაწერის გამო კი მთელი თვისი მიხვილობით სასაცილოდ გვივლებს და ღონიხობივით ქარის წისკვილებს ებრძვის და ებრძვის, რასაკვირველია, ოხუნჯის ისრებით: (ძლიერ მძიმე ყოფილა, თუ ნაკლები ვერ ზიდავდა, ან ძლიერ ბევრი ტყვია-წამლის შეტენა განუზრახავთ, უთუოდ საწყობს თუ ხსნი ან...) ამ სახუმარო ფრჩხილებს გარეთ სერიოზულთა კისრულობს, საღ გაჭრა ორიგინალის ცოცხალი, წარმტკი სურათიანობა.

*) რომ იტყვიან: ზევით ღმერთი მუჯს შემწე, და მფარველი და ქვეყანაზე შენთ—ასე უნდა გავსძაღეს: ხეზე ღმერთი და ქვეყანაზე შენო... რამდენი მიყვანს ზოვიერთა ერთნაირი ჯიუტობა!

II
ოდეს შევეყრებ ვარსკვლავის ციას, რომელსაც ბედის ვარსკვლავს ვუხმობდით, რომლის მკრთალ სხივებს ვკრეფდით ნარნარად და შიგ ჩვენ ყოფნის ბედს ვკითხულობდით— თვალწინ მიდგია მე იგი წუთი: იგივე თრთოლვა, იგივე ციალი, იგივე ვარჯიში ბედის ვარსკვლავზე, იგივე ლტოლვა, იგივე ტრფილი... ჩემთან ხარ მაშინ ჩემო სულიყო, და შეუბნები: „ჰა გზა ნათელი— ვიაროთ ამ გზით სინამ იმაზე შემოგვეყრება უკუნი ბნელი“.

IV
როს ბრძოლის ველზე მებრძოლთა რაგში ვდგევიარ მეც მათებრ ხმალ ამოწვდილი, ერთია მხოლოდ ჩემი მიზანი: კაცთა დახოცვა, კაცთა სიკვდილი— მაშინც ჩემთან ხარ ჩემო ღუთაგზავ, დაღონებულთა, დაფიქრებულთა, გინდა, რომ ჩემში ჩააქრო მხეცი კაცთა სიავით გაღვიძებული; და მეუბნები: „ამას რად შერები?!. მოძმეთ სიკვდილში რადა გაქვს ხელი?... რატომ დადიხარ პირ სისხლიანი, რად დაივიწყე ქრისტეს სახელი?!“.

ვერ დაიჯერებ შენი სიკაცხლე შევ-ბნელ სამარეს თუ აბარია... მაშ მოგონება რად ცოცხლობს ჩემში, და როს გიგონებ რად მიხარია?... მინამ ვგრძნობ ყოფნას მწველ სხივთა ქვეშე, და მინამ ქვეყნად დაემტარება, შავი სიცივე შავი სიკვდილის შენს ნახ სახეს ვერ მივკარება. მაგრამ ოდესაც— დღისით მოქანკულს, მეწვევა ღამის უსიზმრო ძილი, ჩემს სულთან ერთად შენც დაიძინებ— იგი იქნება შენი სიკვდილი.

16 სექტემბერი. ბრძოლის ვედა, ბუღაჯრეთის ფრანტი.

ლი ანგარიშით. იმართება დიპლომატიური ურთიერთობა ინგლისსა და საქართველოს შუა, რათა უკანასკნელის ექონომიური ინტერესთა უზრუნველყოფილი იქნეს ინდოეთში. ამ ყოველივე ამან ქართულ პოლიტიკას თავისებური მიმართულება მისცა. ს. ლეონიძე მოხსენებებს უკეთესს ერეკლე მეფეს „მოქალაქეთა“ შესახებ: „ხედავ მეფეო თუ რა მდგომარეობაშია დღეს თბილისის ხელოსანთა და მოქალაქეთა ვითარება... [საქიროა მეფეო, რომ მათ თქვენი მეფური გამგეობის ძალი მოფინოთ და უზრუნველ ჰყოთ ხელოსანთა და მოქალაქეთა საქმე. ხელისაგან და ვაჭართა უზრუნველყოფით და მათის აღორძინებით, აღორძინდება ბევრი რომ ქართველთა შორის, ერთი გაფხიზლდება, მდამიონი მდამიონი მიეჭვვიან დროის რიგინად მოხმარებას!] და სხვა.

*) მოგზაური. 1901 წ. № 2. 168 გვ.

ვინც ია ნარიძისა და „განათლების“ რედაქტორის ამბავი არ იცის, იფიქრებს, რომ ამათთანა რიხიანი პრეტენზიებით გამოსულს კრიტიკოსებს და გოგებაშვილის სახელმძღვანელოების გამდღვებს ქართული თვალსაზრისი მწერლების ნაწარმოებში მიანიჭ ექსტრემალური წაიხილავ; მაგრამ ამის შემდეგ ჩვენც ვრწმუნდებით და სხვებაც გაიგებენ, რომ ეს ღირსება არა გქონებიათ. და უნდა გვრცხვენოდეს, რომ ჩვენთვის მომზადებული ლა-ფი თქვენვე გესხმებათ თავზე; უნდა გრცხვენოდეთ, რომ მირონცხებული პოეტის ნაწარმოებში ასე გიჯიჯნით უღირსი ხელეობით.

„შთაბუქილების მთლიანობისთვის და შედარების გასაადვილებლათ“, როგორც თქვენ ბრძანებთ ბ-ნი ია ნარიძე, აქვე მოვიყვან თქვენზე სტატიიდან იმის ნიმუშებს, როგორც გითითხნით მთის არწივი პოეტის მხატვრული სურათები თქვენს ნაჯიჯნს ფრჩხილებში ჩვენს შენიშვნებს მივყავით.

„მინდვრად რომ ვერაფერი საქმელი იპოვნა მგელმა სოფელს მიატანა; მისე-ბურად, მგელურად კვარება ღაბეს“ ნარიძე ამ ფრაზას იწყუნებს, რადგან მთარგმნელის კალამს აჩემებს და ასეთ განცვიფრებას ათავსებს ფრჩხილებში: ნეტავი როგორია ეს „მისეზური მგლური მიკვრა ღაბესზე“ ენის მცოდნე და სალი გონების აღმამიანა ამს არ იკითხავდა, მაგრამ, რა კი ისეპიროვავ, მოვასწენებთ: ვაჟა რომ ცოცხალი იყოს, ყურს ავიწყვდა და მერე აგინსნიდათ. „იფარებს ხეს, ქვას, ყველაფერს რაც კი დაეფარება; მიიპარება ცხებისაკენ. მისი სუნი აიღეს ძაღლებმა და ასტებეს ვაი-ვაგლახი; შეიქნა გრადა“. ესეც ძლიერ უკვირს და ოხუნჯობის მოყვარე კრიტიკოსი კითხულობს ფრჩხილებში: „ნეტა რა დაინძრა?“ ამა-საც ვაჟა აგინსნიდათ, თუ გაიგებდით, რომ გრადა იხედავ შეიძლება, რომ სა-

სიყვარული არ დაინგრეს... გარბიან (ძაღლები) და გამოიბიან; ერთი ზეფით წაყ წაყვას“. ამ „წყავ წყავს“ კი ისე გაუმახვილებია ია ნარიძე, რომ ამის გამო აკაის ხუმრობაც ვერც მისვლდება მის საფრჩხილო ოხუნჯობას: (უთუოდ ძაღლი ხეზე ასულა და იქიდან ჩადის ამ გმირობას! ია ნ). ამისთვის ვაჟა-ფშაველას აღარ შევაწუხებთ და გკითხავთ: ვისზე-დაც იტყვიან „ზეფით“, უთუოდ ხეზე უნდა იყოს ასული?!.. მახლას*) „სიფაქს სიფაქსაის ფერი დაქადა“. ამ ფრაზას მთლად გაღურვია ია ნარიძე ფრჩხილებში ამას გვეუბნება: „სარკი იქნებოდა, ცოტა ეგ ფერი“ მთარგმნელსაც ვამბოვოთ თავის მოთხრობისათვის, მაგრამ ვერ მოუსწრია“ ჩვენი ლიტერატურის არა მცოდნე ია ნარიძეს მოვასწენებთ, რომ აქ ჩვენი ნათარგმნი ერთი სიტყვაც არ არის: ვაჟას ორიგინალია და მისს ფერად და უფერობაზე ლაპარაკი ისე არ შეშვენის ია ნარიძეს, როგორც მისს დამქმნ მზეანელს დამიძის ნაწარმოების დაწუნება.

„სახეგრეებს სინჯვა დაუწყეს და ამა-გრებენ, თოფებს ტარები უნახეს, ცხრა თუ ათი კაცი ტყვია-წამლისათვის დუქანში წავიდა“ ამ ამონაწერის გამო კი მთელი თვისი მიხვილობით სასაცილოდ გვივლებს და ღონიხობივით ქარის წისკვილებს ებრძვის და ებრძვის, რასაკვირველია, ოხუნჯის ისრებით: (ძლიერ მძიმე ყოფილა, თუ ნაკლები ვერ ზიდავდა, ან ძლიერ ბევრი ტყვია-წამლის შეტენა განუზრახავთ, უთუოდ საწყობს თუ ხსნი ან...) ამ სახუმარო ფრჩხილებს გარეთ სერიოზულთა კისრულობს, საღ გაჭრა ორიგინალის ცოცხალი, წარმტკი სურათიანობა.

*) რომ იტყვიან: ზევით ღმერთი მუჯს შემწე, და მფარველი და ქვეყანაზე შენთ—ასე უნდა გავსძაღეს: ხეზე ღმერთი და ქვეყანაზე შენო... რამდენი მიყვანს ზოვიერთა ერთნაირი ჯიუტობა!

მეფის განკარგულებაც დროის შესაფერისი იყო. ამქრულმა წესწყობილებამ საკუთარი გამგეობა დაიარსა და წმიდა ეკონომიური ხასიათი მიიღო, ამრიგად, კაპიტალისტური მიდრეკილების ფაქტორი მტკიცე დუღებით ჩაეშენა ქართული ეკონომიკის სხელში. მაგრამ ყოველგვარ ვარჯიშზე მოვლენას ეროვნულად შენივთება უნდა, რომ მან რაც შეიძლება მეტი სარგებლობა მოიტანოს, და ჩვენი სახელმწიფოებრივი სიბრძნეც სწორედ ამაში გამოაშვარავდა.

ქართული მთავრობა, ქართველ ვაჭარს თავის საქონლის გაზიდვა-შემოზიდვაში მფარველობას უწყევდა, მაგრამ თავის მხრით ქართველ ვაჭრებსაც ერთგვარ მოვალეობას აკისრებდა: ვადრე ის უცხოეთს გაემგზავრებოდა სავაჭროდ, მანამ ვიდრე უფიცილო იყო და ცოლ-შვილებულიყო, ოჯახი მოეწყო, რომელსაც მთავრობა მძველად იტოვებდა. ასეთ საშუალებას იმიტომ მიმართა სახელმწიფომ, რომ ვაჭრები ხშირათა უცხოეთის რჩებოდნენ და თავიანთ სიმდიდრეს იქ ახანდებდნენ. ეროვნული სიმდიდრის დასახოგავად ეს ერთადერთი საშუალება იყო იმ დროინდელი საქართველოსათვის.

სახელმწიფოდან სიმდიდრის გაზიდვა სილატაკის მომასწავებელია, თუ მას სალი ეროვნული პოლიტიკა წინ არ მიუძღვის.

ვაჭარი თავის პრინციპში ეროვნული მოსაზრებით სრულიად არ ხელმძღვანელობს, მაგრამ თვით უზუნდესი ეროვნული ნებისყოფა ზედამხედველობს მის პირად ხასიათის ანგარიშთანაზე. ქართული პოლიტიკასაც ესმოდა ეს კეშმარბიტება და ამიტომაც ვაგარია ის ალბე მიცემობის საქმეში. ქართული სახელმწიფო თავდარიგს აძლევდა წარმოებას, აწესრიგებდა და ზოგავდა მას ეროვნული ღირებულებით. ღრმად გათვალისწინებულმა ზომებმა, ბოლოსა და ბოლოს დიდი ნაყოფი გამოიღო. საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ „კალმასობიდან“ ერთ ალავს, სადაც ნათლად სჩანს თუ რა დონეზე იყო საქართველოში ვაჭრობა-მრეწველობა. ი. ხელაშვილი და მეგრელი ბერი თბილისის დათვალთვრების დროს აი რადა რა საამდე მიმცემო ხასიათის სავნებს პოულობდნენ:

„შევიდნ ხორასხანის ბაზარში და იხილეს მუნ ოქროს მქედლები, მსხდომარენი დუქნებში, მრავალი ვერცხლის იარაღი და სხვა სამკაული...“

...მერე მივიდნ მექოშებთან, იხილეს ყოველი დუქანი სასვე ქოშით... იხილეს ლი და საყდარი არ დაინგრეს... გარბიან (ძაღლები) და გამოიბიან; ერთი ზეფით წაყ წაყვას“. ამ „წყავ წყავს“ კი ისე გაუმახვილებია ია ნარიძე, რომ ამის გამო აკაის ხუმრობაც ვერც მისვლდება მის საფრჩხილო ოხუნჯობას: (უთუოდ ძაღლი ხეზე ასულა და იქიდან ჩადის ამ გმირობას! ია ნ). ამისთვის ვაჟა-ფშაველას აღარ შევაწუხებთ და გკითხავთ: ვისზე-დაც იტყვიან „ზეფით“, უთუოდ ხეზე უნდა იყოს ასული?!.. მახლას*) „სიფაქს სიფაქსაის ფერი დაქადა“. ამ ფრაზას მთლად გაღურვია ია ნარიძე ფრჩხილებში ამას გვეუბნება: „სარკი იქნებოდა, ცოტა ეგ ფერი“ მთარგმნელსაც ვამბოვოთ თავის მოთხრობისათვის, მაგრამ ვერ მოუსწრია“ ჩვენი ლიტერატურის არა მცოდნე ია ნარიძეს მოვასწენებთ, რომ აქ ჩვენი ნათარგმნი ერთი სიტყვაც არ არის: ვაჟას ორიგინალია და მისს ფერად და უფერობაზე ლაპარაკი ისე არ შეშვენის ია ნარიძეს, როგორც მისს დამქმნ მზეანელს დამიძის ნაწარმოების დაწუნება.

„სახეგრეებს სინჯვა დაუწყეს და ამა-გრებენ, თოფებს ტარები უნახეს, ცხრა თუ ათი კაცი ტყვია-წამლისათვის დუქანში წავიდა“ ამ ამონაწერის გამო კი მთელი თვისი მიხვილობით სასაცილოდ გვივლებს და ღონიხობივით ქარის წისკვილებს ებრძვის და ებრძვის, რასაკვირველია, ოხუნჯის ისრებით: (ძლიერ მძიმე ყოფილა, თუ ნაკლები ვერ ზიდავდა, ან ძლიერ ბევრი ტყვია-წამლის შეტენა განუზრახავთ, უთუოდ საწყობს თუ ხსნი ან...) ამ სახუმარო ფრჩხილებს გარეთ სერიოზულთა კისრულობს, საღ გაჭრა ორიგინალის ცოცხალი, წარმტკი სურათიანობა.

*) რომ იტყვიან: ზევით ღმერთი მუჯს შემწე, და მფარველი და ქვეყანაზე შენთ—ასე უნდა გავსძაღეს: ხეზე ღმერთი და ქვეყანაზე შენო... რამდენი მიყვანს ზოვიერთა ერთნაირი ჯიუტობა!

სიყვარული არ დაინგრეს... გარბიან (ძაღლები) და გამოიბიან; ერთი ზეფით წაყ წაყვას“. ამ „წყავ წყავს“ კი ისე გაუმახვილებია ია ნარიძე, რომ ამის გამო აკაის ხუმრობაც ვერც მისვლდება მის საფრჩხილო ოხუნჯობას: (უთუოდ ძაღლი ხეზე ასულა და იქიდან ჩადის ამ გმირობას! ია ნ). ამისთვის ვაჟა-ფშაველას აღარ შევაწუხებთ და გკითხავთ: ვისზე-დაც იტყვიან „ზეფით“, უთუოდ ხეზე უნდა იყოს ასული?!.. მახლას*) „სიფაქს სიფაქსაის ფერი დაქადა“. ამ ფრაზას მთლად გაღურვია ია ნარიძე ფრჩხილებში ამას გვეუბნება: „სარკი იქნებოდა, ცოტა ეგ ფერი“ მთარგმნელსაც ვამბოვოთ თავის მოთხრობისათვის, მაგრამ ვერ მოუსწრია“ ჩვენი ლიტერატურის არა მცოდნე ია ნარიძეს მოვასწენებთ, რომ აქ ჩვენი ნათარგმნი ერთი სიტყვაც არ არის: ვაჟას ორიგინალია და მისს ფერად და უფერობაზე ლაპარაკი ისე არ შეშვენის ია ნარიძეს, როგორც მისს დამქმნ მზეანელს დამიძის ნაწარმოების დაწუნება.

„სახეგრეებს სინჯვა დაუწყეს და ამა-გრებენ, თოფებს ტარები უნახეს, ცხრა თუ ათი კაცი ტყვია-წამლისათვის დუქანში წავიდა“ ამ ამონაწერის გამო კი მთელი თვისი მიხვილობით სასაცილოდ გვივლებს და ღონიხობივით ქარის წისკვილებს ებრძვის და ებრძვის, რასაკვირველია, ოხუნჯის ისრებით: (ძლიერ მძიმე ყოფილა, თუ ნაკლები ვერ ზიდავდა, ან ძლიერ ბევრი ტყვია-წამლის შეტენა განუზრახავთ, უთუოდ საწყობს თუ ხსნი ან...) ამ სახუმარო ფრჩხილებს გარეთ სერიოზულთა კისრულობს, საღ გაჭრა ორიგინალის ცოცხალი, წარმტკი სურათიანობა.

*) რომ იტყვიან: ზევით ღმერთი მუჯს შემწე, და მფარველი და ქვეყანაზე შენთ—ასე უნდა გავსძაღეს: ხეზე ღმერთი და ქვეყანაზე შენო... რამდენი მიყვანს ზოვიერთა ერთნაირი ჯიუტობა!

სიყვარული არ დაინგრეს... გარბიან (ძაღლები) და გამოიბიან; ერთი ზეფით წაყ წაყვას“. ამ „წყავ წყავს“ კი ისე გაუმახვილებია ია ნარიძე, რომ ამის გამო აკაის ხუმრობაც ვერც მისვლდება მის საფრჩხილო ოხუნჯობას: (უთუოდ ძაღლი ხეზე ასულა და იქიდან ჩადის ამ გმირობას! ია ნ). ამისთვის ვაჟა-ფშაველას აღარ შევაწუხებთ და გკითხავთ: ვისზე-დაც იტყვიან „ზეფით“, უთუოდ ხეზე უნდა იყოს ასული?!.. მახლას*) „სიფაქს სიფაქსაის ფერი დაქადა“. ამ ფრაზას მთლად გაღურვია ია ნარიძე ფრჩხილებში ამას გვეუბნება: „სარკი იქნებოდა, ცოტა ეგ ფერი“ მთარგმნელსაც ვამბოვოთ თავის მოთხრობისათვის, მაგრამ ვერ მოუსწრია“ ჩვენი ლიტერატურის არა მცოდნე ია ნარიძეს მოვასწენებთ, რომ აქ ჩვენი ნათარგმნი ერთი სიტყვაც არ არის: ვაჟას ორიგინალია და მისს ფერად და უფერობაზე ლაპარაკი ისე არ შეშვენის ია ნარიძეს, როგორც მისს დამქმნ მზეანელს დამიძის ნაწარმოების დაწუნება.

სარაჯები, რომელს სასვე უქნდათ დუქნები ცხენის იარაღებით მზად: მერე იხილეს ყაზახები და თქვა ბერმან: ბატონო, ამდენი ძაფი და ზონარო... მერე იხილეს უნდა შეკრან ამდენი... მერე იხილეს წაზნებთან, იხილეს მ

ნომრებს მისში და ივანობისთვის დე-
ბულობენ. ხშირად ესრეთივე ბედი ეწე-
ვევით ჯარის კაცების წერილებს, რომ-
ლებიც სწორედ შობობებს ბრძოლის ვე-
ლიდან. უმთავრესი მიზეზი ყველა ამისა
არის უგზო უკულობა, თუმცა ზოგიერთი
ბირნიც ხელს უწყობენ ამას, მთელი
სივანეთი ველის ფანქარული მოვლის 50
წლის წინათ დაწესებულ სივანეთისა და სა-
მეგრეთლოს შემავაზნებელი გზის კვეთ-
ბის დამთავრებას. ამ საქმეს ჩვენდა საუ-
საუბედუროდ საერთაშორისო ომმაც ხე-
ლი შეუშალა. ბევრი გავიერებისაგან
დაიხსნის სივანეს ეს გზა, მაგრამ ვერ-
წოდებულ თავისუფალ სივანეთისათვის შე-
ტი მნიშვნელოვანი ლატვიის გზა არის,
ვინადგან ეს უკანასკნელი სივანეთს აკე-
შირებს რაკეტა-ტანკებისა და იმერეთთან.
უგზობის შედგენილსუფორა მკაცრად გა-
ნიცილის ინტელიგენცია და სკოლები.

1915 წ. ბ-ნმა სახალხო სკოლების
ინსპექტორმა სკოლებისათვის ერთი ჩა-
ფარი დანიშნა თვეში 30 მანეთით. ხე-
ნებური ჩაფარის მოვალეობა იყო თვეში
ორჯერ ჩამოეტარებინათ სასწავლებლებში
ყოველგვარი წერილები და ამანათები, მა-
გრამ სამწუხაროა მ—4 თვის შემდეგ
შეწყდა. ამავე ინსპექტორმა 1916 წ.
კეთილი ინება და სივანეთის მასწავლებლე-
ბის საერთო კრება მოახდინა სივანეთში,
სადაც მან გვაუწყა, რომ ის კვლავ შემ-
დგომლობას აღძრავს, სადაც ჯერ არს—
სკოლებისათვის, ჩაფარიც დანიშნოს,
და მუჯაღის სასწავლებლებშიც ცენ-
ტრალური ბილიტეტეკი გაიხსნას, რომ
რომელიმაც მოთავსებული იქნება პე-
დაგოგიური სახელმძღვანელოებანი, რუ-
სული და ქართული ჰურნალ გაზეთები
და წიგნებიც, უკანასკნელი, ე. ი. ქარ-
თული გაზეთები და წიგნები ბევრ სხვა-
„ცენზიტებს“ არ ეტანებათ, რადგანაც
ისინი თავის თავს ქართველებათა არა
სტრომენ, მაგრამ რა ჰქნან რომ აშკარა-
რით ვერ აღიარებენ თავიანთ გარემოე-
ბას. სიმართლე უნდა ითქვას რომ მთავ-
რობა სივანეთის სკოლებს ყურად-
ღებით ეპყრობა. რამდენიმე წლის
განმავლობაში აქ გახსნა სკოლე-
ბი, ყოველივე სასწავლო ნივთები
ბავშვებს ეძლევა უსასყიდლოთ. უკა-
ნასკნელი წლებში აშენებული სკო-
ლების შენობები მშვენიერ შთაბეჭდილე-
ბას ახდენს ადამიანზე. ბგნოს 2 კლასიან
სასწავლებელში გაიხსნა 1910 წ. სახე-
ლოსნო განყოფილება—ზაგირდები მშვე-
ნივრად ითვისებენ ხელობას. ამ ეტეხი
წლის განმავლობაში სკოლა დაამთავრა
17 ხელოსანმა რომელნიც სივანეთშივე
მუშაობენ.

მოხუცდავით ამისა სკოლები მაინც ვერ
ასრულებენ დანიშნულებას. სამწუხაროა
ამას ხელს უწყობენ თვით ზოგიერთი
მასწავლებლები. ამას ეტება თვით ბ-ნი
„Терпеливый“—ც კი („Кутанскія вѣ-
сти“ №329) რომელიც ახლო მომავალ-
ში თავისი წერილის პასუხს ვრცელთაც
მიიღებს ჩვენგან. მას გულგრილად დაე-
წყებია, (თუ ვანგებ დივიფუა) ზოგიერთ
მასწავლებლებსათვის შეუფერებელი რა-
ლი და მოქმედება კარგი იყო თავის
წერილში მოვთხოვა, რომ ზოგიერ-
თმა მასწავლებლებმა ვაჭრობას და ალაბს
ხელი უშვან, შუალაზეც ცოცხებით სო-
ფილებს—ქალ-ვაფთა შემინებას თავი
დაანებონ და სხვ.

თუმცა ყოველი მასწავლებელი თავის
მართლებას დაიწყებს, მაგრამ ამას სოფ-
ლები და ზოგიერთი ინტელიგენტებიც
აღიარებენ, რომ „ცენზიტებიც“ ავრცე-
ლებენ, სოფელში ქორებს, ვითომც ტყის
კაცი დაღის ოჯახებში და თვითონ კი
უბრალებენ კარ-ფანჯარებში ვებერთელა
ქვებს.

სრული დარწმუნებული უნდა იყოთ
ბ. მკითხველო, რომ სივანი იგივე ნიჭით
არის დაჯილდოებული, როგორც ჩვენი
სამშობლოს საქართველოს სხვადასხვა კუთ-
ხის შვილი, მასაც შეუძლია შეიძინოს
ცოდნა და გამოადგეს სამშობლოს, სე-
ნის ბავშვი ფრად ნიჭიერია, და თუ კი
მას წინამძღოლი ეყვლება—სასარგებლო
კაცი გამოვა.

თუ სივანეთს სათანადო ყურადღებას მი-
აქცევენ, იქ გზებს გაიყვანენ და სწავლა
განათლებას შეიტანენ, რასაც ხელს უნდა
უწყობდეს სივანეთის ინტელიგენციაც,
იციოდით რომ იგივე დაადგება განახლები-
სა და წინსვლელობის გზას.

პროვინციის ცხოვრება.

ბ. კ ა ვ ა ნ ა (სამეგრელო). კინ
მოსთავის თუ რა დაბრკალებას გან-
იღებან სოფლები უგზობობით. როგორც
ეგვიღეს ჩვენს ქვეყანაში, ისე სამეგრელოც ამ
მხრით დად გასაჭირშია. აქ არ მიაღიეს
ასეთი, გზები, რომლებათაც კაცს შეეძლოს
ეტლით მოგზაურობა, რადგან ერთ ოჯახში
სამა ოთხი კაცი თუ, მაშინაც ვერ უძლებდა
საღზა უკვლავს გზების კეთებას, რისთვისაც
არც სოფლის ადამიანსტრატია და არც ხალხი
არ იწყებდა თავს. ესლა კა ვინამ უნდა
გააკეთოს გზები. როდესაც თითო ოჯახში
თითო კაცი აღარ დარჩენილას და თუ სადმე
არას ვინმე ზოგად აუადმუთავა ზოგად პრმა
და ზოგადუტა და საშუაო. ქალებს თავიანთ
მეხობადათინ ფეხით მისასვლელი წყობით
გზავს ვერ გაუკეთებიათ. კერძო წადებულ
საურბე გზებით მოგზაურობა დადად სხე-
ფათა, მგზავრბა ისე სასჯავს ექსტრასტ
ვერ გაუღან, რომ ტალახში არ ჩაეღან.
საჭრობა ამ გარემოებს უურადლება შეექცეს,
შეკუთვნეს ას გზები მაინც, რომლებიც და-
დად საჭიროა თუ და და არას ესჯავ და
რომლებიც უმეტრობისის გამო სულ გაუ-
წყებულა.

ქალთურ ცომათ.

რუსეთი.

პურის სიმკირე რუსეთის ბევრ ქალა
ქისათვის კვლავ თავსატეხს საკითხს შეად-
გენს. მავალითად რიახანში რამდენიმე დღე
პური თითქმის სრულებით არ ყოფილა
და რაც დაიწყეს პურის გამოცხობა გირ-
ვანქას სამ შურად ყიდნენ. სპეკულიან-
ტები მოუწყველ პურს ყიდულობენ.

კომბირის დედა ქალაქში მალე უნი-
ვერსიტეტი გაიხსნება-ხალხში აქნობამდე
2 მილიონზე მეტი შეუტრეობათ უმაღლეს
სასწავლებლისათვის.

შინაგან საქმეთა მინისტრი, პროტო-
პოპოვი თანდათან შეკარავებს თავის პრო-
გრამას. პეტროგრადში სხვათა შორის მის
უთქვამს რომ გადასახლებული სოციალ დე-
მოკრატ დეპუტატებს მდგომარეობას რითაც
შეიძლება შეეფუძნებებო. ვეცდები მთავ-
რობა სათათბიროს დაეუახლოვო, პო-
ლონეთის საკითხში იგი შტიურმერის
არის იზიარებს და ამბობს პოლონეთის
ბედი ზავი, რომ ჩამოვარდება, მაშინ გა-
დაწყდებათ.

ყველა იმ დაწესებულებათ, რომელში-
აც ჯარში გაუფევისაგან განთავისუფლებულ
ლნი მსახურობენ ახლო მომავალში რევი-
ზიას უზამენ.

ბაქოში ცხენის ტრამვაიზე მომუშავე
ებს ეკონომიური მოთხოვნილებანი წარუ-
დგენიათ.

სასურსათო საქმეს ახლო მომავალში,
-რუს. სლოვოს“ სიტყვით მიწოდებენდე-
ბის მინისტრის ბობრინსკის ჩამოართმევენ
და ოლდენბურგის პრინცს გადასცემენ.
მას ისეთივე თავისუფლება ექნება მინი-
ჭებულ ამ საქმეში, როგორც სასანიტარო
საქმეში აქვს.

მოსკოვის ქალაქის უფროს ფქვილის
სიმკირის გამო აზრადა ჰქონია სრულიად
აღკრძალოს სხვა და სხვა კრენდლებს
და ბულკების გამოცხობა.

გაზ. „რეჩი“ წინასწარ ცენზურისაგან
განთავისუფლეს.

ქ. დვინსკის საკორპუსო სასამართლომ
გააჩნია ცნობილ გერმანოვიჩის საქმე,
რომელსაც სამშობლოს ლალატი ბრალ-
დებოდა სასამართლომ იგი გაამართლა.

ფინანსთა მინისტრს საქიროდ უცნია
ახალ არა პირდაპირ გადასახადების დაწე-
სება, ვინაიდან მისი აზრით ხალხი აღ-
ვილად გაუძღვბს ამ გადასახადებსა.

ჯარში გასაწევე სტუდენტებს შუამდგო-
მლობა აღიქვამენ სწავლავანათლებლის სა-
მინისტროს წინაშე, რომ მათ ნება დარ-
თონ ეგზამენების ჩამარებისა ამ თვის და-
მლევაში. პასუხი ჯერჯერობით არ მი-
ულაია.

ხორბლის შემოღესვლელობის გამო როს-
ტოვის ცნობილ სრქვილეში უსაქმო არ-
იან დიდი ძალი ხორბალი სპეკულიანტებს

ხელში ჩაუვლიათ და უტყლიან, როცა ხო-
რბლის ფასი აიწვეს და მაშინ გამოაჩენენ.

მოსკოვის მეზობლად მყოფ ტულის
გუბერნიამი ბოლო დროს ყარაღა დიდი
ბრბოს თარემი სწარმოებს. ეს რამდენიმე
თვეა მოქმედებენ ყარაღები და თავზარს
სტემენ მტკობრებთ.

რუსეთის რკინიგზების ახალი სესხის
ქალაღების განაღდების საქმე კარვად მი-
დის.

შეიგაგან საქმეთა სამინისტრო მხოლოდ
ებლა შეუღდა პოლონეთის გრობის პრო-
ექტის განხილვას.

ფინანსთა მინისტრს დაუდგენია, კაფე
შანტანებს ყავახანებსა და პირველ ორი
რიგის რესტორანებს ისეთივე ვადისახადი
გააწეროს, როგორსაც აქნობამდე თეატ-
რები იხდიდნენ. გადასახადი შემოსავლის
5 პროც. არ უნდა აღემატებოდეს.

ფინანსთა სამინისტრომ რუსეთის სამე-
ურნეო ბანკის პროექტი განიხილა და
მოიწონა.

უცხოეთი.

მოახლოვდა ჩრდილო ამერიკის შვერ-
თებულ შტატებში პრეზიდენტის არჩე-
ვების დრო და ვარადა ყველგან წინას-
წარი საარჩევნო ბრძოლა. ბრძოლა გან-
საკუთრებით სწარმოებს ვილსონის მო-
მხრე დემოკრატებსა და რესპუბლიკა-
ნელთა შორის, რომელთაც პრეზიდენტთა
ნამყოფი რუსველტი მეთაურობს და რო-
მელთაც იუზას კანდიტატურა წამოაყე-
ნეს. დემოკრატები ზავის მომხრენ არი-
ან, ხოლო რესპუბლიკანელები საქიროდ
სტრობენ ევროპის ომში ჩარევას.

რეისტრეში სოციალდემოკრატების ერო-
თი ნაწილის გარდა ყველამ წყალქვეშა
ბრძოლის განახლება მოითხოვა.

იაპონიის ელჩი პეტროგრადში ვიკონ-
ტი მოტონო თანამდებობას თავს ანებებს
და იაპონიაში მიემგზავრება. მოტონოს
დიდი ღვაწლი მიუძღვის რუსეთ იაპონიის
დაახლოების საქმეში.

ვენისელოს ვალაუწყებთა ცოტა ხან-
ში მოიწვიეს, პარლამენტი, რომელიც
შარზან მეფე კონსტანტინემ დაითხოვა.

ღია ბარათი.

(პასუხის მაგიერ მღვდლს იანონ ახესპს.)

შე თქვენს სამედატორთა სპანთადალა გამო-
ცეწეთ ამ შეურაცხყოფისათვის, რომელიც
თქვენ დაუმსახურებლად მოამუშეთ ქეჩაზე
ამას წინაღ სამეხ გრაგორანთა მღვდლის
თანდასწრებით.

ნაგვად ამისა, რომ თქვენ თანხმობა გა-
ტეგსადგამათ, გამოამდგარსართ და რისიანად
მართლუფლობთ თავს გასეთ „სამშობლო“ ს
ფურცლებზე.

თუ თქვენ სიმართლე ოდნავ მანც მოგე-
პოგებოდათ, ნუ თუ უმჯობესი არ იყო, ჩვენს
შორის არსებულ უთანხმოება ჯერ სამედა-
ტორთა სასამართლას გამოუკრევა და, შვეიუ
შე მოამიდებოდა ეს უკანასკნელი და უკან-
ნოდ გამართლდება, შერე მოგათავსებთ გა-
სეთში თქვენი „მეცხეურელი ეპისკოპოსი“?
მაგრამ რადც ჰიბი ექვენი, გეტყობათ ზაღ-
ზილი ბუფრი მიგითმეყვით და, რომ განულოთ
სამშურადსაგან ჰიბი თქვენა და თან როგორ-
მე სსოგადობის მსჯავრცე იდგანთთ თავი-
დან, უკრ ურცხვათ აქებ თქვენს თავს ეგვლას
წინაშე, თითქმის მართლად ასალი ამერკა
აღმეკინისითა და დადა მისარჩევე ბრძანდე-
ბოდეო დემოკრატის და შერე კადე
რედაქციებისა და შეითხვედ საზოგადოებას
ემუღარებთ: თან ვაღვე მოწმესც წინასწარ
უკანასკნით (ის. გაზ. „სამშობლო“ № 446)

სთქვე ბარემ ეგვადფერით და სკერთად ეგე-
დამ მსჯავრი დასდევით მღ. ი. ფანსული
ქესი!!!... ვაი ჩვენი ბრძალი! ნუ თუ გვხიათ
რედაქციისა და შეითხვედ საზოგადოების გან-
გებ ასე აუხვითთ თვალი, ისე მოწახლოთ
რომ წინასწარ, საქმის გამოუკრევათ-გუ-
კედად მსჯავრი დამსინი! და, ჩვენს შა-
რის მომხდარი ინვიდესტი ჯერ სამედატორთ

სასამართლომ გაიგოს-გავასამართლოს და შე-
მდეკ კა, უკეთუ აღმოჩნდება ამნამაყე, უთ-
ველგვარს მჯავრს, ეოვეტკარს სასჯელს მი-
ვაღებ ყველასგან; და არამც თუ სასჯელს მი-
ვათი საკუთარ სადგენსესით კი გასწარავ
უკეთუ ზედმეტ ბარვით ვაქნება აღვარებული
საზოგადოებისგან ზოგერთობით და მოვად
აღვიგებთ ზარისგან ქვეყნისა. მანამდას კი
არავის ნება არა აქვს მსჯავრი დამსდოს, გა-
მეცხვას და არც მოწმეს აქვს ამას უფლება
წინასწარ სთქვას უკველაყე.

მღვდელი ითად ფანსულიყ.

P. S. ვრცელი წერილი ჩემი ამავე საგ-
ნის გაწმეო აქნება მოთავსებულია ტუფიათის
სის გასეთში, მხოლოდ ამ დაა პარათის
დაწერს გამოიწვას მისამ უკანასკნელმა წერი-
ლმა. ის გაზ. „სამშ.“ № 446.

მღ. ი. ფ.

რედაქტორი ი. ცინცაქი.

გამომცემელი ამხან. „სამშობლო“

თფილისიდან	—	ლილის	—	7 ს.	25
	—	სალამ.	—	8 ს.	50
ბათომიდან	—	დღისით	—	12 ს.	40
	—	ღამის	—	2 ს.	20
ფოთიდან	—	დღის	—	10 ს.	26
ტუბულიდან	—	სალამო	—	7 ს.	00
შორაბნიდან	—	დღის	—	9 ს.	24
	—	ქ. ქუთაისიდან	—	ვადის	
თფილისისაკენ	—	დღის	—	11 ს.	—
	—	ღამის	—	12 ს.	15
ბათომისაკენ	—	სალამო	—	7 ს.	3
	—	დღის	—	5 ს.	55
ფოთისაკენ	—	დღისით	—	4 ს.	—
ტუბულისკენ	—	დღის	—	8 ს.	13
შორაბნისაკენ	—	ღლით	—	5 ს.	18

მუშაობს ხანძრის მადანული ფაქის კმ. ჟორჯოლაძის სამაშრანლო

ა ბ ა ნ ო .

აბანო მდებარეობს მალაბ, ბუნებით შემკულ მთის ჰავრზე და, როგორც ნამდვილ გამოირკვა,
კურნავს მრავალ სხვადასხვაგვარ ავთმყოფობას: ქარებს (რევატიზმს), სხვადასხვაგვარ მუწუქს,
საქმაწვილოს, ნერვების სისუსტეს, ჩაყოლილ ციებას (მაღარას), კუჭის ტვივლს, ვენერიულ
ავთმყოფობას, ეგზემას, ხსინგნს და სხვა. წყალი მიიღება ცივი და თბილიც. ზრუსილი იმყო-
ფება მუდმივი გემო, სადაც მსურველს შეეძლება მიმართოს დარბიებისათვის. არის სუფთა საკუ-
თარი ვანები, სუფთა ბინა და სასმელ-საქმელი. ფანები ყოველივე ძლიერ ზომიერია. აბანო
მდებარეობს საღვურ „სტრნია ვოდში“. ზრუსილი საღვური მატარებლის განაწერებოთ. საღ-
ვურიდან 150 საგნია აბანომდი, ქუთაისის საღვურზე მოითხოვეთ ბილეთები საღვურ ზრუსილის
„სტრნია სტრნია ვოდში“. ქუთაისიდან მატარებელი გადის დღით და ბრუნდება საღამომით.

ს უ ს უ ნ ა ტ ი .

ვისაც სურს ერთხელ და სამუდამოდ განიკურნოს ამ ავადმყოფობისაგან
მუდამ უნდა ახსოვდეს, რომ მისი თავიდან მოშორება შეიძლება **სუსუნა-**
ტის წამლით პირველ ხარისხიანი **„გონოზანიტ“** ეს წამალი სულ რამ-
დენიმე დღეში ჰკურნავს დაძველებულ სუსუნატს. საშუალე-
ბა **ნაცადია თბილისის, რუსეთისა და საზღვარგარეთელ აქიმაზისა** და
პროფსორამის მიერ და აღიარებულია საუკეთესო წამლად სუსუნატის
მოსარჩენად.

ჩამნი ბარანტია: თუ თქვენთვის ეს საძველო არ იქნება, გთხოვთ შეეკი-
თხოთ რომელსაც გსურთ ექიმს ჩვენს აბებზე და ის აუცილებლად აგი-
ხსნით, რომ ეს აბები საუკეთესო და უბარი საშუალებაა. ერთნაირად ნა-
ცადია მამაკაცებზეც და ქალებზეც. მაშ, ნუ ხარჯავთ დიდ ფულს უშე-
ღვლო წამლობაზე, რადგანაც 3 კოლოფი და ორი შუშის შემზაბუნებით,
რომელიც წამლთან არის ერთად, საკვებთა ჰკურნავს ავთმყოფს ამ მძი-
მე სენისაგან.

ერთი კოლოფი აბებსა ღირს 4 მან. და 3 შუშა შესაზაბუნებელი
ღირს 9 მანეთი სხვა ქალაქებში გაიგზავნება 3 მანეთის მიღების შემ-
დგომ.

მიწერ მოწერა და წამლის დაკვეთა შეიძლება მხოლოდ **რ. შმიდტ**
თბილისი, თბივალის ქუჩა № 12, მახლობლივ გოლოვინის პროსპექტი-
სა და მეყავიის ქუჩის.

P Шмидтъ, Тифлисъ, Тхивальская ул., № 12 отд. 3

ავთმყოფნი სუსუნატი

დიდი დროის დაკარგვისა და თავიანთი სენის უშედეგო წამ-
ლობის მაგიერ ამჟამათ გამოგონილია პროფეს. მორნის მიერ
ახალი საშუალება, რომელიც მეცნიერულათ არის შემზადებუ-
ლი და ავთმყოფთ სრულებით კურნავს მოკლე დროში ამ სე-
ნისაგან, ეს საშუალებაა **ბლენიოზოლი** პროფესორ მორნისა.

ბლენიოზოლი შედგება ახალ უკანასკნელთ გამოგონებულ ქიმიურ ელ-
მენტებისგან და საკმისა პრაქტიკაში საზოგადოების დიდი ყურადღება
მიიქცია, როგორც რადიკალურმა გამკურნებელმა საშუალებამ ქრონი-
კულ სუსუნატისა, ტულობისა, ტუბისა და შარდის ბუშტის ანთებისაგან.
პროფ. მორნის **ბლენიოზოლი** რადიკალურათ სპობს გონორიის ბაცი-
ლებს, რა სიღრმემდისაც უნდა იყოს სხეულში ჩამჯდარი; ბლენიოზოლი
ახდენს შარდის ბუშტის დეზინფექციას და მალე სპობს სიმწვევეს, ტუ-
ვილებს, ღენს და სრულებით ასუფთავებს სუსუნატის სენიი მოდებულ
სხეულის ნაწილებს. ყველან განურჩევლათ სქესისა, ვინც კი ვიწყობილი
არაა ამ სენით ვალდებული არაა იმპარონ **„ბლენიოზოლი“**, როგორც
ერთადერთი საშუალება გონორი—სუსუნატისაგან გასათავისუფლებლათ.
ამ საშუალებით მორჩენილ სხეულზეა მეორეთ აღარ განახლება. კლინი-
კურ საავთმყოფოებში გამოკვლევეთ დამტკიცებულია, რომ ბლენიოზო-
ლი დასაწყისშივე სპობს სუსუნატისაგან წარმომდგარ შედეგებს. რადიკა-
ლური მოქმედება ბლენიოზოლის დამოწმებულია მრავალ კლინიკასა და
საავთმყოფოებში.

ბლენიოზოლი იყიდება ქუთაისში მხოლოდ ქუთაისის განყოფილებაში
„საქმიო პრაქტიკულ ლაბორატორიისა“ ქ. **ზამარაზაშვილის საზო-
თიანო მალაზიში**, გიმნაზიის ქუჩა, თეატრისპირდაპირ.
ფასი ერთი კოლოფის 3 მან. და 50 კ. სრული გათავისუფლებისათვის
საჭიროა 3—5 კოლოფ.

პოპულიარული ბროშურა იგზავნება უზასრით.

ბ. კოლკოგი იტყობინებს: „თქვენი ზრუპარტის „ბლენიოზოლის“
სმარების შემდეგ სრულებით გათავისუფლდი სენისაგან, რისთვისაც
ტუფითად მადლობას გიწრავთ. ეგვლა ჩემს ნაცნობს ვურჩევ მამარ-
თან ამ საშუალებას, რადგანც ბლენიოზოლია მომანაჯა სრული
სისალე სხვა დახარჩენი საშუალებანი, რომელიც კი ვინმე წამლობის
დროს ცუდით მოქმედებდეს და კვრდ სხეულებსაგან გასათავისუფლეს.
თქვენი ჯერდგუქი **იან ნ. კოლკოგი**.

ქ. პეტროვისკი სირ-დარის ოლქი. 9 (წაიფო)